

DOI: 10.15276/ETR.02.2022.6
DOI: 10.5281/zenodo.7484847
UDC: 336.1
JEL: G17, H12, O16, O21

ФОРМУВАННЯ ІНСТРУМЕНТАРІЮ УПРАВЛІННЯ КОНЦЕПЦІЄЮ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ У ФІНАНСОВІЙ СФЕРІ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ СУСПІЛЬСТВА В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОЇ ГЕОПОЛІТИЧНОЇ СИТУАЦІЇ

FORMATION OF METHODOLOGICAL TOOLS FOR MANAGING SAFETY IN THE FINANCIAL SPHERE OF SOCIETY IN AN UNSTABLE GEOPOLITICAL SITUATION

Anzhela V. Kulinska, DEcon, Professor
Odesa Polytechnic State University, Odesa, Ukraine
ORCID: 0000-0002-3609-3697
E-mail: anzelakulinskaa@gmail.com

Kostyantyn I. Tkach, DEcon, Professor
Odesa Polytechnic State University, Odesa, Ukraine

Received 25.03.2022

Кулінська А.В., Ткач К.І. Формування методичного інструментарію управління безпекою у фінансовій сфері життєдіяльності суспільства в умовах нестабільної геополітичної ситуації. Науково-методична стаття.

Обґрунтування концептуальних засад розроблення системи публічного управління фінансовим компонентом безпеки економіки національного господарства України як множини взаємопов'язаних елементів, які утворюють єдине ціле, взаємодіють між собою та мають певну мету, потребує побудови Концепції забезпечення безпеки у фінансовій сфері життєдіяльності суспільства України в умовах нестабільної геополітичної ситуації, що є одним із шляхів розв'язання визначеної проблеми, котрий спрямований на проведення структурних реформ у національній економіці України і забезпечення фінансової стабільності суб'єктів господарювання в непередбачених умовах. У зв'язку із цим в статті сформовано підходи до формування інструментарію управління Концепцією забезпечення безпеки у фінансовій сфері життєдіяльності суспільства в умовах нестабільної геополітичної ситуації, суть розроблення якої, з точки зору комплексного підходу, полягає в зміцненні міжсистемних зв'язків між складовими компонентами національної безпеки, виходячи з формалізації та конкретизації пріоритетних національних інтересів у фінансовій сфері держави, які відповідають потребам її сучасного розвитку, інституціоналізації управлінської діяльності в процесі забезпечення безпеки, методичних засад і практичного досвіду їх реалізації, ідентифікації та систематизації загроз чи викликів, яким може бути підданий фінансовий компонент безпеки, пошуку та застосування ринкових можливостей держави щодо їх уникнення в майбутньому для авторизації заходів забезпечення безпеки економіки України.

Ключові слова: життєдіяльність суспільства, методичний інструментарій, нестабільна геополітична ситуація, управління безпекою, фінансова сфера

Kulinska A.V., Tkach K.I. Formation of methodological tools for managing safety in the financial sphere of society in an unstable geopolitical situation. Scientific and methodical article.

Substantiation of the conceptual foundations for the development of a public management system of the financial component of the security of the economy of the national economy of Ukraine as a set of interrelated elements that form a single whole, interact with each other and have a specific goal, requires the construction of a Concept for ensuring security in the financial sphere of the life of Ukrainian society in an unstable geopolitical situation, which is one of the ways to solve a certain problem, aimed at carrying out structural reforms in the national economy of Ukraine and ensuring the financial stability of economic entities in unforeseen conditions. In this regard, the article forms approaches to the formation of tools for managing the concept of ensuring security in the financial sphere of society in an unstable geopolitical situation, the essence of which, from the point of view of an integrated approach, is to strengthen intersystem links between the constituent components of national security, based on formalization and specification of priority national interests in the financial sphere of the state that meet the needs of its modern development, institutionalization of management activities in the process of ensuring security, methodological foundations and practical experience in their implementation, identification and systematization of threats or challenges to which the financial component of security may be subjected, search and application of market opportunities of the state to avoid them in the future to authorize measures to ensure the security of the economy of Ukraine.

Keywords: social life, methodological tools, unstable geopolitical situation, safety management, financial sector

Розроблення концепції та процес її прийняття повинен ґрунтуватися на визначенні ключових засад та напрямів державної політики щодо оцінювання впливу бюджетного компонента на забезпечення національної безпеки у фінансовій сфері життєдіяльності суспільства в умовах нестабільної геополітичної ситуації, формуванні механізму забезпечення банківського компонента в контексті публічного управління економікою національного господарства України, а також управлінських підходів до забезпечення національної безпеки небанківського фінансового сектора життєдіяльності суспільства в непередбачених умовах. Вказана сегментація необхідна для формування методичного інструментарію управління побудовою Концепції забезпечення безпеки у фінансовій сфері життєдіяльності суспільства в умовах нестабільної геополітичної ситуації, який складається з ланцюга послідовних етапів, кожний з яких передбачає вирішення комплексу задач щодо визначення концептуальних положень системи публічного управління фінансовим компонентом безпеки економіки національного господарства України в умовах життєдіяльності суспільства.

Враховуючи теоретико-методологічні засади побудови концептуальної моделі регуляторних дій щодо становлення системного підходу з розроблення бюджетної політики на перспективу, концептуальної моделі інституційного забезпечення монетарної політики держави та впровадження інструментарію грошово-кредитної політики Національного банку України і концептуальної моделі інституційного становлення та набуття необхідних якісних параметрів розвитку фондового ринку України, а також

методичні підходи щодо управління побудовою Концепції забезпечення безпеки у фінансовій сфері життєдіяльності суспільства в умовах нестабільної геополітичної ситуації України визначено, що національні інтереси держави, фінансово-кредитних установ і суб'єктів господарювання є суперечливими, особливо в умовах існуючої кризи.

Крім того, в межах формалізації і конкретизації пріоритетних національних інтересів у фінансовій сфері держави, що є складовою Концепції забезпечення безпеки у фінансовій сфері життєдіяльності суспільства в умовах нестабільної геополітичної ситуації України, уособлюються економічні і фінансові цінності української держави як носія суверенітету, який зараз перебуває під тиском зовнішніх факторів, фінансові потреби народу та держави, реалізація яких гарантує фінансову незалежність та прогресивний розвиток України. Встановлено, що криза засвідчила вразливість вітчизняної фінансової системи та її залежність від зовнішнього впливу, тому за таких умов питання захисту національних інтересів у фінансовій сфері економіки України набуває особливої ваги.

Аналіз останніх досліджень та публікацій

В ході попередніх досліджень визначено, що національна безпека у фінансовій сфері життєдіяльності суспільства в умовах нестабільної геополітичної ситуації України повинна включати питання безпеки у бюджетній політиці у сфері державних доходів і управління державним боргом та його обслуговуванням, грошово-кредитній політиці у сфері грошового обігу, банківській системі, сфері валютного регулювання та умовах функціонування ринку цінних паперів та небанківського фінансового сектора національної економіки України [3, 7].

Так, А.І. Семенченко [10] вважає, що суперечливість між структурними компонентами концепції може бути спричинена як об'єктивними причинами, – різні групи генерують різні фінансові потоки, виходячи з інтересів максимізації власного доходу чи мінімізації загроз діяльності, так й суб'єктивними причинами, – фінансову систему України не можна вважати достатньою мірою розвинутою, внаслідок чого виникають перекоси в сторону однієї з груп або жорстка протидія цим перекосам із боку інших фінансових груп. Тому, на думку А.Б. Качинського [6], найважливішою ціллю формування інструментарію управління Концепцією забезпечення безпеки у фінансовій сфері життєдіяльності суспільства в умовах нестабільної геополітичної ситуації є досягнення балансу між задоволенням інтересів фінансових груп.

Крім того, узагальнення отриманих результатів дозволило визначити [1-2, 7], що держава взаємодіє зі суб'єктами і учасниками забезпечення фінансового компонента національної безпеки силовими та мотиваційними методами за допомогою законів і нормативно-правових актів,

роблячи істотний вплив на закономірності або тенденції становлення системи національної безпеки держави як основи забезпечення національної економіки України, особливо в умовах існуючої нестабільної ситуації, що виникла під впливом зовнішніх факторів.

Разом з тим, у межах побудови Концепції забезпечення безпеки у фінансовій сфері життєдіяльності суспільства України в умовах нестабільної геополітичної ситуації формування оптимального співвідношення та державного управління обов'язками інституційно-правових структур одночасно являє собою джерела деструктивних явищ чи відповідних погроз пріоритетним фінансовим інтересам завдання щодо попередження і подолання яких визначені законодавством досить широко, але незалежність в частині вибору засобів їх вирішення є обмеженою, що досі обговорювалось виключно як складова інших проблем [4].

З цієї причини розробки щодо формування та використання збалансованої системи величин в Концепції забезпечення безпеки у фінансовій сфері життєдіяльності суспільства в умовах нестабільної геополітичної ситуації України система публічного управління фінансовим компонентом безпеки економіки національного господарства України в сучасних непередбачених умовах мають перспективне значення, заслуговують на увагу з боку вітчизняних науковців та практиків й, як результат, є предметом цього наукового дослідження.

В ході розслідувань І. Шабліньский [12] виявив, що стан національної безпеки у фінансовій сфері життєдіяльності суспільства залежить від явищ або факторів як внутрішньої, так й зовнішньої фінансово-кредитної політики, політичної ситуації, котра склалася зараз у державі, досконалості законодавчого забезпечення фінансової системи національної економіки, а також міжнародних зобов'язань держави. Тому, ключовою проблемою, яка потребує розв'язання, є недостатньо ефективне застосування механізмів спрямованих на нейтралізацію, мінімізацію впливу й усунення явищ, які призводить до створення зовнішніх та внутрішніх загроз національній безпеці у фінансовій сфері національної економіки.

Втім, проведена вітчизняними фахівцями В.А. Ліпканом [8] та Н.Р. Нижником [9] ідентифікація і систематизація реальних чи потенційних загроз та викликів, котрим може бути підданий фінансовий компонент безпеки національної економіки України, сприятиме пошуку та застосуванню ринкових можливостей щодо їх уникнення в майбутньому для авторизації заходів забезпечення безпеки фінансового сектору держави як завершальна складова побудови інструментарію управління Концепцією забезпечення безпеки у фінансовій сфері життєдіяльності суспільства в умовах нестабільної геополітичної ситуації України.

Виходячи із зазначеного, очевидно, що безпека у фінансовій сфері життєдіяльності суспільства в умовах нестабільної геополітичної ситуації, з точки зору комплексного підходу, полягає в зміцненні міжсистемних зв'язків між складовими компонентами національної безпеки, виходячи з формалізації та конкретизації пріоритетних національних інтересів у фінансовій сфері держави, інституціоналізації управлінської діяльності в процесі забезпечення безпеки, методичних засад і практичного досвіду їх реалізації, ідентифікації та систематизації загроз чи викликів, пошуку та застосування ринкових можливостей держави щодо їх уникнення в майбутньому для авторизації заходів забезпечення національної безпеки економіки України.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми

В основі формалізації та конкретизації пріоритетних національних інтересів у фінансовій сфері життєдіяльності суспільства, котрі відповідають потребам сучасного розвитку держави в умовах нестабільної геополітичної ситуації, та інституціоналізації управлінської діяльності і відносин в процесі забезпечення національної безпеки економіки України лежить змістовна сутність методичних засад їх практичної реалізації, що й обумовлює необхідність визначення напрямків аналітичного дослідження і створення відповідного методичного інструментарію оцінювання тактичних та стратегічних рішень по управлінню забезпеченням фінансової стабільності та економічного розвитку держави як однієї із концептуальних положень розробки системи публічного управління фінансовим компонентом безпеки національної економіки України.

Тому в межах інституціоналізації відносин і управлінської діяльності в процесі забезпечення безпеки у фінансовій сфері життєдіяльності суспільства в умовах нестабільної геополітичної ситуації України як однієї з концептуальних положень розробки системи публічного управління фінансовим компонентом національної безпеки економіки України, головним питанням є знаходження першочергових проблем формування та забезпечення фінансового компонента національної безпеки в передумовах розвитку економіки України, попередження та вирішення яких полягає в здатності побудови оптимального співвідношення та управління обов'язками інституційно-правових структур.

У зв'язку з цим, складність побудови оптимального співвідношення та публічного управління правами інституційно-правових структур як складової інституціоналізації відносин та управлінської діяльності під час забезпечення національної безпеки, що є умовою розроблення методичного інструментарію управління Концепцією забезпечення безпеки у фінансовій сфері життєдіяльності суспільства в умовах нестабільної геополітичної ситуації,

обумовлює застосування інтегрованого ієрархічного підходу, який передбачає використання на вищих рівнях ієрархії загальні уявлення, котрі відображують загальні риси та особливості системи, що характерно для органів оперативного управління бюджетним процесом, але на подальших рівнях ступінь деталізації зростає при цьому система розглядається не в цілому, а окремими блоками, що відбувається в процесі обґрунтування ключових пріоритетів інституційного забезпечення грошово-кредитної політики на сучасному етапі економічних реформ або пріоритетних напрямів державної політики щодо вдосконалення ринкової інфраструктури фондового ринку [5, 11].

Відповідно щодо визначеної сутності інституціоналізації управлінської діяльності і відносин в процесі забезпечення фінансового компонента національної безпеки України метою та очікуваним результатом їх функціонування є створення механізму, який би стимулював сформовану сукупність фінансових інтересів сторін до ефективного виконання своїх функцій і прискорення відтворювальних процесів у реальному секторі національної економіки [7].

Втім, визначальну роль при цьому грає адекватне, тобто відповідно дійсності, уявлення про ключових суб'єктів або їх інтереси, які пов'язані з фінансовим компонентом національної безпеки економіки України. Визначені та досліджені компоненти концептуального, ієрархічного чи методичного забезпечення теоретико-методологічних положень формування інструментарію управління Концепцією забезпечення безпеки у фінансовій сфері життєдіяльності суспільства в умовах нестабільної геополітичної ситуації є підґрунтям подальшої ідентифікації і систематизації реальних чи потенційних викликів, котрим може бути підданий фінансовий компонент безпеки суб'єктів господарювання в у сучасних умовах життєдіяльності суспільства.

Таким чином, еkleктичність платформи спричинила фактичну відсутність цілісного і послідовного концептуального підходу до забезпечення безпеки у фінансовій сфері життєдіяльності суспільства в умовах нестабільної геополітичної ситуації у всіх її формах чи проявах при тому, що техніка становлення комплексу фінансового компоненту національної безпеки держави визначена детально, розкладена на кроки і супроводжуються відповідними консультаціями експертів. Наведені положення щодо формування збалансованої системи величин, їх класифікації на засадах систематизації джерел при відборі до відповідного методичного інструментарію оцінювання тактичних та стратегічних рішень по управлінню забезпеченням фінансової стабільності й економічного розвитку держави складають методичний базис розроблення інструментарію управління Концепцією забезпечення безпеки у фінансовій сфері

життєдіяльності суспільства в умовах нестабільної геополітичної ситуації України.

Метою статті є формування підходів до формування інструментарію управління Концепцією забезпечення безпеки у фінансовій сфері життєдіяльності суспільства в умовах нестабільної геополітичної ситуації як комплексний підхід, сутність якого полягає в зміцненні міжсистемних зв'язків між компонентами національної безпеки, виходячи з формалізації та конкретизації пріоритетних національних інтересів у фінансовій сфері держави, інституціоналізації управлінської діяльності в процесі забезпечення безпеки, ідентифікації та систематизації загроз чи викликів, яким може бути підданий фінансовий компонент безпеки, пошуку та застосування ринкових можливостей держави щодо їх уникнення в майбутньому для авторизації заходів забезпечення національної безпеки економіки України.

Викладення основного матеріалу дослідження

У зв'язку з тим, що керувати ключовим компонентом запропованої Концепції за забезпечення безпеки у фінансовій сфері життєдіяльності суспільства в умовах нестабільної геополітичної ситуації як національними інтересами у фінансовій сфері в традиційній системі управління складно, тому в статті досліджено напрями удосконалення функціонального та часового аспектів формування бюджетної політики на перспективу, ключові пріоритети інституційного забезпечення грошово-кредитної політики держави на сучасному етапі майбутніх реформ та пріоритетні напрямки державної політики з вдосконалення ринкової інфраструктури фондового ринку України, а також конкретизовано пріоритетні інтереси у фінансовій сфері життєдіяльності суспільства, які відповідають потребам сучасного розвитку держави як одна із концептуальних засад розробки системи публічного управління фінансовим компонентом національної безпеки економіки України.

Водночас, як заявляє В.М. Опарін, В.М. Федосов та С.В. Львовичкін [11] сформована сукупність пріоритетних національних інтересів у фінансовій сфері життєдіяльності суспільства, які відповідають потребам сучасного розвитку держави, повинна бути спрямована на інституціоналізацію відносин та управлінської діяльності під час забезпечення національної безпеки економіки України, особливо в кризових умовах, бо статус суб'єктів забезпечення фінансового компонента національної безпеки України не відповідає сучасній ситуації у фінансовій сфері та ролі, яка на них покладається.

Визначено, що загальними знаменниками та ознаками балансу ключових національних інтересів у фінансовій сфері життєдіяльності суспільства, котрі відповідають потребам сучасного розвитку країни, виступають системні основи управління бюджетною безпекою країни як критерієм ефективності бюджетної політики та забезпечення платоспроможності держави, мето-

дики оцінювання рівня боргового навантаження на сучасний стан економіки України в умовах нестабільності, економіко-організаційні проблеми забезпечення безпеки діяльності банківських установ, інструменти забезпечення оптимального рівня валютної безпеки держави для згладжування коливань курсу національної грошової одиниці, шляхи підвищення ефективності забезпечення інвестиційної безпеки суб'єктів господарювання на державному рівні, у чому зацікавлені всі діючі сторони [7, 9].

Тому, за допомогою запропонованого методичного підходу до формування інструментарію управління Концепцією забезпечення безпеки у фінансовій сфері життєдіяльності суспільства в умовах нестабільної геополітичної ситуації в статті здійснено дослідження й обґрунтування вибору існуючих повноважень учасників забезпечення безпеки національної економіки, статус яких відповідає сучасній ситуації у фінансовій сфері життєдіяльності суспільства і ролі, яка на них покладається, що слугує науковим підґрунтям для деталізації та створення комплексу методичних рекомендацій, який передбачає економічну транспарентність, відсутність якої проявилось в межі банківської та валютної кризи та реструктуризації фінансового ринку України, процедурну відкритість, оскільки механізм прийняття рішень щодо тактики й стратегії бюджетної, грошово-кредитної та фондової політики залишається для учасників процесу цілковито закритим й ступінь загрози для стабільності національної економіки при такому стані речей є майже стовідсотковою, а також ринкову відкритість, бо інформацію про втручання в процес забезпечення національної безпеки і помилки державного регулювання не можна вважати прозорою, що, як підсумок, і є концептуальним базисом забезпечення фінансового компонента національної безпеки економіки України в умовах існуючої кризи.

Крім того, доведено, що під методичним інструментарієм оцінки впливу бюджетної політики на забезпечення фінансової стабільності та економічного розвитку, реалізації стратегічних принципів грошово-кредитної політики в контексті банківської чи валютної кризи та пріоритетних напрямів державної політики щодо розвитку сучасної інфраструктури фондового ринку України розуміють упорядковану й збалансовану систему взаємопов'язаних величин, які всебічно відображають стан та розвиток інтересів у фінансовій сфері життєдіяльності суспільства і учасників забезпечення фінансової безпеки економіки країни в якій кожний критерій, індикатор чи показник дає кількісну та якісну характеристику суб'єктів господарювання національної економіки в сучасних умовах, що має сприяти чіткому формулюванню стратегічних планів, розширенню можливостей державного управління фінансовим компонентом національної безпеки економіки України і робити його реальнішим в процесі реалізації [2, 4, 8].

Слід зазначити, що визначальними для побудови Концепції забезпечення безпеки у фінансовій сфері життєдіяльності суспільства в умовах нестабільної геополітичної ситуації та формування переліку пріоритетних показників-індикаторів оцінки рівня фінансового компонента національної безпеки економіки України за складовими є критерії ефективності бюджетної політики, показники-індикатори та джерела вхідної інформації за складовими безпеки економіки України, результативні показники оцінки боргового навантаження національної економіки, інструментарій монетарної політики Національного банку України, показники оцінювання безпеки банківської системи України або її установ, комплекс методів впливу на формування відповідного рівня безпеки валютної сфери в національній економіці та українські біржові індекси, що проаналізовано, класифіковано і представлено автором.

Так, під час розробки методичного інструментарію управління побудовою Концепції забезпечення безпеки у фінансовій сфері життєдіяльності суспільства в умовах нестабільної геополітичної ситуації за допомогою принципів сегментації, об'єктивності й динаміки здійснено ідентифікацію та систематизацію реальних чи потенційних викликів, яким можуть бути піддані складові фінансового компонента національної безпеки в існуючих умовах, що повинно сприяти розробленню системи публічного управління фінансовим компонентом безпеки національної економіки України [1, 3, 6]:

- накопичення системних проблем у бюджетній сфері країни, проведення популістської бюджетної політики попереднім Урядом та ігнорування викликів світової фінансово-економічної кризи призвели до розбалансування системи державних фінансів та, як результат, до виникнення загрози стабільності й стійкості всієї фінансової системи. Нагромадження протягом попередніх років структурних деформацій економіки України призвело до обтяження бюджету і спричинило відволікання значних ресурсів на фінансування невластивих для бюджетного процесу завдань. Водночас, утримання таких обсягів в економічно безпечних межах може спричинити зростання навантаження на бюджет, негативно вплинути на рівень відсоткових ставок та розвиток реального сектору національної економіки у зв'язку з погіршенням умов запозичень суб'єктів господарювання;
- як свідчить досвід минулих років, на стабільність та безпеку фінансової сфери значною мірою негативно впливає залежність банківського сектору від зовнішніх джерел запозичень, що у перспективі може призвести до повторного розвитку кризових явищ в національній економіці, наприклад в банківському секторі, бо негативно впливає на розвиток банківської сфери недостатній захист прав кредиторів та інвесторів внаслідок чого є

ймовірність виникнення ризику неповернення коштів позичальниками та зростання рівня проблемних позик у банківській системі України. Незважаючи на те, що відповідно до Закону України «Про Національний банк України» розробка основних засад грошово-кредитної політики, контроль за їх виконанням та здійснення аналізу впливу грошово-кредитної політики на стан соціально-економічного розвитку є обов'язком Ради Національного банку, ця модель визначення тактики і стратегії у грошово-кредитній сфері є звичною, але її навряд чи можна визнати ефективною. Посилення ролі небанківських фінансових установ з одного боку та мульти-регулятивність фінансового ринку України з іншого боку вимагають розроблення більш адекватних механізмів визначення, контролю та моніторингу на державному рівні грошово-кредитної політики, що й пояснює актуальність дослідження;

- на безпеку у сфері валютного регулювання значний вплив має високий рівень використання іноземної валюти як засобу платежу на території України. Загрозою для фінансового сектору є високий рівень залежності національної економіки від кон'юнктури зовнішніх ринків унаслідок низької товарної або географічної диверсифікованості експорту продукції переважно сировинного характеру. Отже, погіршення кон'юнктури зовнішніх ринків та, як результат, погіршення фінансового стану експортерів може призвести до зменшення обсягу валютних надходжень, кредитного капіталу і виникнення ризику;
- дослідження фінансової безпеки учасників фондового ринку в контексті реструктуризації фінансового ринку України показало, що загрозою безпеці у сфері функціонування фондового ринку держави можуть стати ризику наявні на вітчизняному ринку цінних паперів, зокрема низький рівень капіталізації та ліквідності, низький рівень захисту прав інвесторів, недосконалість депозитарної системи, системи клірингу і проведення розрахунків за договорами щодо цінних паперів, а також недостатня протидія маніпулюванню на фондовому сегменті фінансового ринку України.

Втім, проведена ідентифікація і систематизація реальних й потенційних загроз та викликів, котрим може бути підданий фінансовий сектор національної економіки, сприятиме пошуку та застосуванню ринкових можливостей щодо їх уникнення в майбутньому для авторизації заходів забезпечення безпеки фінансового сектору держави як завершальна складова побудови забезпечення безпеки у фінансовій сфері життєдіяльності суспільства в умовах нестабільної геополітичної ситуації системи публічного управління фінансовим компонентом безпеки національної економіки України (рис. 1).

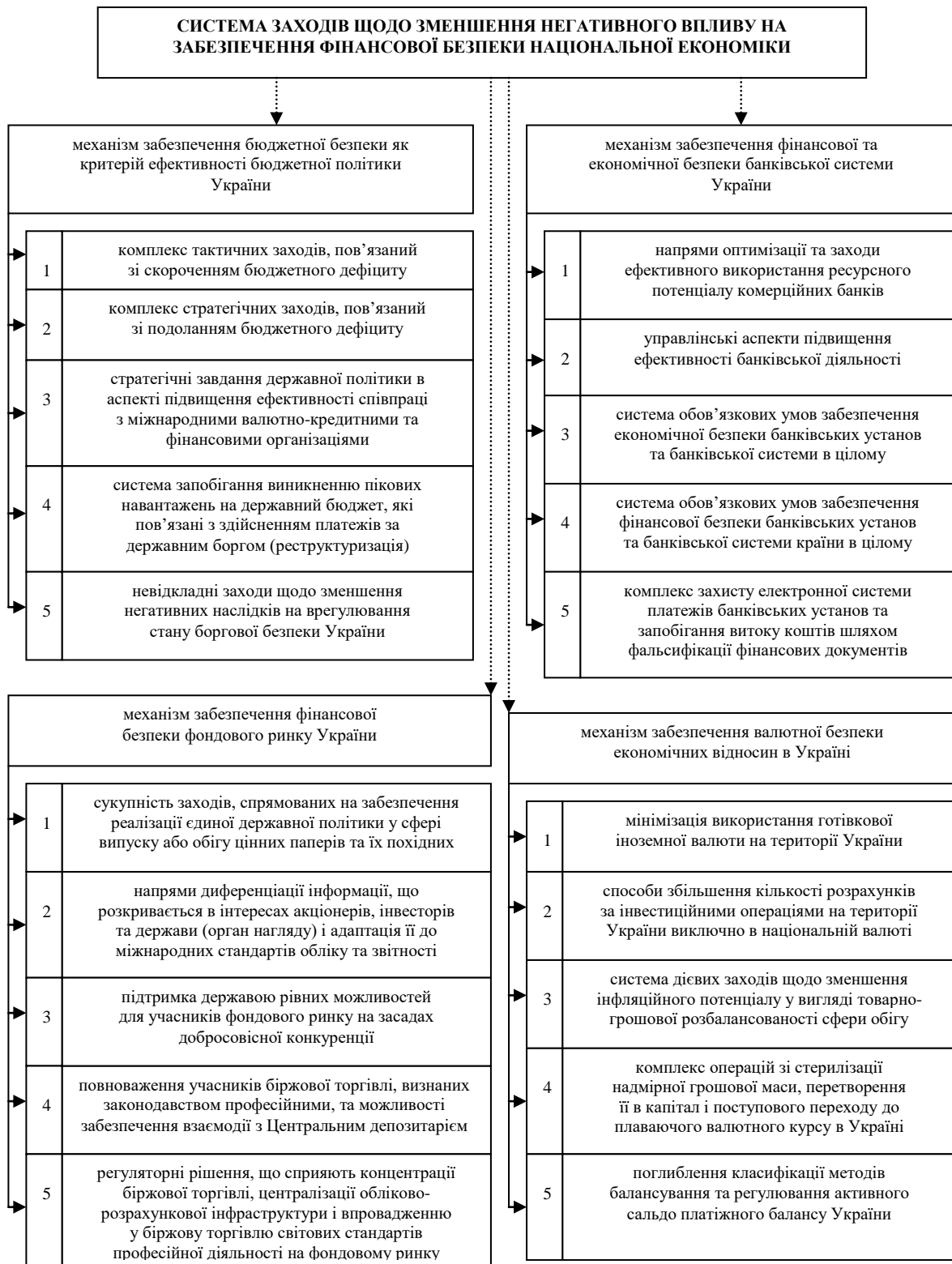

Рисунок 1. Комплекс ринкових можливостей щодо уникнення загроз в майбутньому для авторизації заходів забезпечення безпеки фінансового сектору національної економіки України

Джерело: власна розробка автора

Для посилення позитивного впливу сформульованих системних положень управління бюджетною безпекою країни як індикатором ефективності державної бюджетної політики на забезпечення фінансового компоненту національної безпеки в сучасних умовах розвитку

економіки в статті розроблено комплекс тактичних та стратегічних способів, пов'язаний зі скороченням або подоланням бюджетного дефіциту, визначено пріоритетні завдання державної політики в аспекті підвищення ефективності співпраці з міжнародними валютно-

кредитними та фінансовими організаціями, що дає змогу розв'язати накопичені системні проблеми та уникнути загроз забезпеченню фінансової стабільності й досягненню стратегічних соціально-економічних інтересів в умовах нестабільної геополітичної ситуації [12].

З огляду на зазначене систематизація методичних підходів до оцінювання рівня боргової складової бюджетної безпеки України та формування заходів щодо врегулювання стану боргової безпеки держави сприятиме утриманню на економічно безпечному рівні державного боргу і гарантованого державою боргу, а також ефективному управлінню ними у середньо- або довгостроковій перспективі.

Так, результати дослідження [5, 10] показали, що уникнути кризових явищ у банківській сфері економіки України можливо шляхом проведення політики, спрямованої на стимулювання банківського сектору до спрямування кредитних коштів насамперед на розвиток реального сектору національного господарства за визначеними економіко-організаційними основами забезпечення безпеки функціонування банківських установ і банківського сектору економіки України в цілому. Крім того, щодо мінімізації ризику розроблення механізму забезпечення грошово-кредитної безпеки країни як основи підвищення доходності суб'єктів господарювання в статті запропоновано проводити державну політику спрямовану на зниження вразливості національної фінансової системи від непередбачуваних змін на фінансових ринках за допомогою сформульованих оптимальних передумов формування валютної безпеки як основи стабільності національної грошової одиниці.

Водночас, сформульовані пріоритетні напрями державної політики щодо розвитку сучасної інфраструктури фондового ринку, дослідження фінансової безпеки учасників фондового ринку в контексті реструктуризації фінансового ринку країни і розроблені шляхи забезпечення інвестиційної безпеки в системі антикризового управління суб'єктами господарювання сприятиме мобілізації фінансових ресурсів та спрямуванню їх на розвиток інвестиційно-інноваційної сфери національної економіки України щодо мінімізації зазначених ризиків та формування привабливого інвестиційного клімату. Слід зазначити, що узагальнення результатів пошуку або застосування ринкових можливостей країни щодо уникнення загроз і викликів в майбутньому для авторизації заходів забезпечення безпеки фінансового сектору національної економіки країни дозволило завершити формування Концепції забезпечення безпеки у фінансовій сфері життєдіяльності суспільства в умовах нестабільної геополітичної ситуації як однієї з концептуальних положень розробки системи публічного управління фінансовим компонентом безпеки національної економіки.

Отже, розроблений методичний інструментарій управління побудовою Концепції забезпечення безпеки у фінансовій сфері життєдіяльності суспільства в умовах нестабільної геополітичної ситуації як формалізація і конкретизація пріоритетних національних інтересів у фінансовій системі, котрі відповідають потребам сучасного розвитку, інституціоналізація управлінської діяльності в процесі забезпечення безпеки національної економіки, методичні засади або практичний досвід їх реалізації, ідентифікація та систематизація реальних чи потенційних загроз та викликів, яким може бути піддана національна безпека економіки України, і пошук та застосування ринкових можливостей щодо їх уникнення в майбутньому для авторизації способів забезпечення безпеки фінансового сектору національної економіки, базуючись на концептуальному підході щодо оцінки публічного управління економікою національного господарства на основі забезпечення її фінансового компоненту, обумовлює особливості складання концептуальної моделі забезпечення фінансового компонента безпеки економіки України за складовими.

Таким чином, складена концептуальна модель забезпечення фінансового компонента безпеки національної економіки України за складовими як одна з концептуальних положень розробки системи публічного управління фінансовим компонентом безпеки економіки національного господарства дозволяє в подальшому сформулювати концептуальний підхід до створення організаційної структури моніторингу складових національної безпеки економіки національного господарства України та обґрунтувати методичний підхід щодо формування переліку пріоритетних показників-індикаторів оцінювання рівня фінансового компонента безпеки національної економіки України за складовими, що сприятиме збалансованості фінансової сфери та ефективному функціонуванню національного господарства в умовах існуючої кризи.

Висновки

Визначено, що загальними знаменниками та ознаками балансу ключових національних інтересів у фінансовій сфері життєдіяльності суспільства, котрі відповідають потребам сучасного розвитку країни, виступають системні основи управління бюджетною безпекою країни як критерієм ефективності бюджетної політики та забезпечення платоспроможності держави, методики оцінювання рівня боргового навантаження на сучасний стан економіки України в умовах нестабільності, економіко-організаційні проблеми забезпечення безпеки діяльності банківських установ, інструменти забезпечення оптимального рівня валютної безпеки держави для згладжування коливань курсу національної грошової одиниці, шляхи підвищення ефективності забезпечення

інвестиційної безпеки суб'єктів господарювання на державному рівні, у чому зацікавлені всі діючі сторони.

Доведено, що під методичним інструментарієм оцінки впливу бюджетної політики на забезпечення фінансової стабільності та економічного розвитку, реалізації стратегічних принципів грошово-кредитної політики в контексті банківської чи валютної кризи та пріоритетних напрямів державної політики щодо розвитку сучасної інфраструктури фондового ринку України розуміють упорядковану й збалансовану систему взаємопов'язаних величин, які всебічно відображають стан та розвиток інтересів у фінансовій сфері життєдіяльності суспільства і учасників забезпечення фінансової безпеки економіки країни в якій кожний критерій, індикатор чи показник дає кількісну та якісну характеристику суб'єктів господарювання національної економіки в сучасних умовах, що має сприяти чіткому формулюванню стратегічних планів, розширенню можливостей державного управління фінансовим компонентом національної безпеки економіки України і робити його реальнішим в процесі реалізації.

Зазначено, що узагальнення результатів пошуку або застосування ринкових можливостей країни щодо уникнення загроз і викликів в майбутньому для авторизації заходів забезпечення безпеки фінансового сектору національної економіки країни дозволило завершити

формування Концепції забезпечення безпеки у фінансовій сфері життєдіяльності суспільства в умовах нестабільної геополітичної ситуації як однієї з концептуальних положень розробки системи публічного управління фінансовим компонентом безпеки національної економіки.

Розроблений методичний інструментарій управління побудовою Концепції забезпечення безпеки у фінансовій сфері життєдіяльності суспільства в умовах нестабільної геополітичної ситуації як формалізація і конкретизація пріоритетних національних інтересів у фінансовій системі, котрі відповідають потребам сучасного розвитку, інституціоналізація управлінської діяльності в процесі забезпечення безпеки національної економіки, методичні засади або практичний досвід їх реалізації, ідентифікація та система-тизація реальних чи потенційних загроз та викликів, яким може бути піддана національна безпека економіки України, і пошук та застосування ринкових можливостей щодо їх уникнення в майбутньому для авторизації способів забезпечення безпеки фінансового сектору національної економіки, базуючись на концептуальному підході щодо оцінки публічного управління економікою національного господарства на основі забезпечення її фінансового компонента, обумовлює особливості складання концептуальної моделі забезпечення фінансового компоненту безпеки економіки України за складовими.

Abstract

The aim of the article is to formulate approaches to the formation of management tools. priority national interests in the financial sphere of the state, institutionalization of management in the security process, identification and systematization of threats or challenges to which the financial component of security may be exposed, search and use of market opportunities to avoid them in the future to authorize national security measures.

It is determined that the common denominators and features of the balance of key national interests in the financial sphere of society, which meet the needs of modern development, are the systemic foundations of budget security management as a criterion for effective fiscal policy and solvency, methods of assessing the debt burden on the current economy. Ukraine in conditions of instability, economic and organizational problems of security of banking institutions, tools to ensure the optimal level of currency security of the state to smooth fluctuations in the national currency, ways to improve the efficiency of investment security of economic entities at the state level.

It is proved that the methodological tools for assessing the impact of fiscal policy on financial stability and economic development, implementation of strategic principles of monetary policy in the context of banking or currency crisis and priority areas of public policy for modern stock market infrastructure of Ukraine understand an orderly and balanced system. interrelated values that comprehensively reflect the state and development of interests in the financial sphere of society and participants in the financial security of the economy in which each criterion, indicator or indicator provides quantitative and qualitative characteristics of economic entities in modern conditions, which should contribute clear formulation of strategic plans, empowerment of the state management of the financial component of the national security of Ukraine's economy and make it more realistic in the implementation process.

It is noted that the generalization of the results of search or application of market opportunities to avoid threats and challenges in the future to authorize measures to ensure the security of the financial sector of the national economy has completed the Concept of financial security systems of public management of the financial component of security of the national economy.

Methodical tools for managing the construction of the Concept of security in the financial sphere of society in an unstable geopolitical situation as a formalization and specification of priority national interests in the financial system that meet the needs of modern development, institutionalization of management in the security of the national economy, methodological principles or practical experience their implementation, identification

and systematization of real or potential threats and challenges to national security of Ukraine's economy, and search and use of market opportunities to avoid them in the future to authorize ways to ensure the security of the financial sector of the national economy, based on a conceptual approach to public management of the economy of the national economy on the basis of ensuring its financial security, determines the peculiarities of drawing up a conceptual model of security financial component of security of Ukraine's economy by components.

Список літератури:

1. Антонюк О. Державна самоідентифікація України в процесі реалізації національних інтересів / О. Антонюк // Персонал. – 2018. – № 11. – С. 4-10.
2. Біденко А. Законодавчі аспекти управління українською національною безпекою / А. Біденко // Політичний менеджмент. – 2019. – № 1. – С. 128-139.
3. Буравльов В.П. Динаміка розвитку системи національної безпеки країни / В.П. Буравльов, В.В. Гетьман // Стратегічна панорама. – 2017. – № 3. – С. 35-41.
4. Горбулін В.П. Системно-концептуальні засади стратегії національної безпеки України: [моногр.] / В.П. Горбулін, А.Б. Качинський. – К.: ДП «НВЦ «Євроатлантикінформ»», 2007. – 592 с.
5. Дзьобань О. Національна безпека в суспільствах транзитивного типу: [моногр.] / О. Дзьобань. – Харків: НАУ ім. М.С. Жуковського «ХАІ», 2004. – 292 с.
6. Качинський А.Б. Індикатори національної безпеки: визначення та застосування їх граничних значень: [моногр.] / А.Б. Качинський. – К.: НІСД, 2013. – 101 с.
7. Кулінська А.В. Управління національною безпекою як основою забезпечення сталого розвитку національного господарства / А.В. Кулінська // Економічний форум. – 2016. – № 1. – С. 20-26.
8. Ліпкан В.А. Теоретико-методологічні засади управління у сфері національної безпеки України: [моногр.] / В.А. Ліпкан. – К.: НАВСУ, 2005. – 350 с.
9. Нижник Н.Р. Національна безпека України (методологічні аспекти, стан і тенденції розвитку): [навч. посіб.] / Н.Р. Нижник, Г.Р. Ситник, В.Т. Білоус; [за ред. Н.Р. Нижника]. – К.: Преса України, 2000. – 304 с.
10. Семенченко А.І. Механізм стратегічного управління забезпеченням національної безпеки у кризових та надзвичайних ситуаціях / А.І. Семенченко // Стратегічні пріоритети. – 2020. – № 1 (2). – С. 200-207.
11. Фінансова інфраструктура України: стан, проблеми та перспективи розвитку: [моногр.] / В.М. Опарін, В.М. Федосов, С.В. Львовчкін та ін.; [за заг. ред. В.М. Опаріна, В.М. Федосова]. – К.: КНЕУ, 2017. – 695 с.
12. Шаблінський І. Фундаментальна загроза національній безпеці / І. Шаблінський // Політичний менеджмент. – 2020. – № 3 (18). – С. 124-132.

References:

1. Antonyuk, O. (2018). State self-identification of Ukraine in the process of realization of national interests. *Personal*, 11, 4-10 [in Ukrainian].
2. Bidenko, A. (2019). Legislative aspects of Ukrainian national security management. *Politychniy menedzhment*, 1, 128-139 [in Ukrainian].
3. Buravlov, V.P., & Getman, V.V. (2017). Dynamics of development of the national security system of the country. *Stratychna panorama*, № 3, 35-41 [in Ukrainian].
4. Gorbulin, V.P., & Kachinskiy, A.B. (2007). System-conceptual principles of the national security strategy of Ukraine. Kyiv: DP "NVTS "Evroatlantikininform" [in Ukrainian].
5. Dzoban, O. (2004). National security in transitive societies. Harkiv: NAU im. M.E. Zhukovskogo "HAI" [in Ukrainian].
6. Kachinskiy, A.B. (2013). National security indicators: definition and application of their limit values. Kyiv: NISD [in Ukrainian].
7. Kulinska, A.V. (2016). Management of national security as a basis for ensuring sustainable development of the national economy. *Ekonomichnyi forum*, 1, 20-26 [in Ukrainian].
8. Lipkan, V.A. (2005). Theoretical and methodological principles of management in the field of national security of Ukraine. Kyiv: NAVSU [in Ukrainian].
9. Nizhnik, N.R., Sitnik, G.R., & Bilous, V.T. (2000). National Security of Ukraine (methodological aspects, state and development trends). Kyiv: Prеса Ukrayini [in Ukrainian].
10. Semenchenko, A.I. (2020). Mechanism of strategic management of national security in crisis and emergency situations. *Stratychni prioriteti*, 1 (2), 200-207 [in Ukrainian].

11. Oparin, V.M., Fedosov, V.M., & Lovochkin, C.V. (2017). The financial infrastructure of Ukraine: state, problems and prospects of development. Kyiv: KNEU [in Ukrainian].
12. Shablinskiy, I. (2020). A fundamental threat to national security. *Politichnyi menedzhment*, 3 (18), 124-132 [in Ukrainian].

Посилання на статтю:

Кулінська А.В. Формування методичного інструментарію управління безпекою у фінансовій сфері життєдіяльності суспільства в умовах нестабільної геополітичної ситуації / А.В. Кулінська, К.І. Ткач // *Економіка: реалії часу. Науковий журнал*. – 2022. – № 2 (60). – С. 51-60. – Режим доступу до журн.: <https://economics.net.ua/files/archive/2022/No2/51.pdf>.
DOI: 10.15276/ETR.02.2022.6. DOI: 10.5281/zenodo.7484847.

Reference a Journal Article:

Kulinska A.V. Formation of methodological tools for managing safety in the financial sphere of society in an unstable geopolitical situation / A.V. Kulinska, K.I. Tkach // *Economics: time realities. Scientific journal*. – 2022. – № 2 (60). – P. 51-60. – Retrieved from <https://economics.net.ua/files/archive/2022/No2/51.pdf>.
DOI: 10.15276/ETR.02.2022.6. DOI: 10.5281/zenodo.7484847.

